

Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Криворізький державний педагогічний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції

Харків – 2023

Тичина Л.М. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З МОТИВАЦІЇ МОЛОДІ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	340
Ткаченко А.М. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ ВРАЗЛИВИХ СІМЕЙ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	347
Ткаченко М.А., Девезенко С.В., Пригункова О.О. ЩОДО ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ТРАВМАТИЧНІ ПОДІЇ ВІЙНИ, ЗАСОБАМИ МУЗИКОТЕРАПІЇ В БЛАГОДІЙНОМУ ФОНДІ «РАДІО».....	355
Тупікіна І.А. АКТУАЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ЯК СОЦІАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	359
Харитоновна М.О. СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З СІМЕЙ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО ФОЛЬКЛОРУ.....	363
Цибуліна І.В. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	366
Чернушенко А.В. СУТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОТИЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	372
Шевченко І.М. ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ДОСВІД ХАРКІВСЬКОГО ПРОФЕСІЙНОГО КОЛЕДЖУ.....	375
Шевчун П.В. ФОРМУВАННЯ АСЕРТИВНОСТІ ЯК ВАЖЛИВОЇ SOFT SKILLS УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	377
Шеплякова І.О. ДО ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ.....	379
Шрамко Г.К. СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ПРОФОРІЄНТАЦІЇ З ЛЮДЬМИ, ЩО ВТРАТИЛИ РОБОТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	382
Якимович Д.Д., Шеплякова І.О. ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В ЦЕНТРАХ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ.....	388
Відомості про авторів.....	397

Харитонова М.О.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З СІМЕЙ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО ФОЛЬКЛОРУ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор В. В. Костіна

В умовах воєнного стану наша країна докладє максимум зусиль для забезпечення сталості освітнього процесу, створення безпечних умов для здобувачів освіти всіх рівнів, педагогічних та науково-педагогічних працівників, підтримки тих, хто був змушений виїхати за кордон або до безпечніших регіонів. Як показав аналіз досліджень Н. Фроленкової, І. Купіної, «навчання в умовах воєнного стану потребує нової специфіки психологічного супроводу учнів початкової школи. Особлива увага педагогічних працівників має бути прикутою до учнів молодшого шкільного віку, які мають статус внутрішньо переміщених осіб» [7, с.2]. Дослідники доводять, що ці складні та незвичні обставини впливають на емоційну, соціальну й особистісну сфери дитини, тому заклади освіти мають не тільки надавати знання, а й забезпечувати усвідомлення дітьми себе в якості частини великого українського суспільства.

Проведений аналіз наукової літератури засвідчив, що дослідженню окремих аспектів проблеми соціальної адаптації і дезадаптації особистості присвятила свої праці Ю. Хачатурян.[8]. Проблеми соціальної адаптації молодших школярів із сімей ВПО розкрито в дослідженнях К. Ковязіна. [3], І. Трубавіної [6] та інших. Спираючись на результати досліджень А. Камбур, соціальну адаптацію розглядаємо як «здатність індивіда пристосуватися до змін, що відбуваються, і корегувати свої уявлення, погляди, способи взаємодії» [2, с.5]. Окрім того, дослідники зазначають, що адаптація відіграє значну роль в

процесі забезпечення позитивної соціалізації кожного члена суспільства, адже наявність у людини сформованого адаптаційного потенціалу уможлиблює її швидке пристосування до змінених умов середовища її існування та оточення, дозволяючи при цьому залишатися собою, не відчувати стресу.

Окрім того, аналіз наукової літератури та практики соціально-педагогічної діяльності з проблеми профілактики дезадаптації у дитячому та молодіжному середовищі дає можливість стверджувати про те, що ефективність процесу соціальної адаптації дітей молодшого шкільного віку з сімей внутрішньо переміщених осіб можна значно підвищити на основі використання у процесі соціально-виховної роботи з ними засобів народного фольклору (як «творів, що складені народом і передавалися із вуст в уста, із покоління в покоління, при цьому змінювалися і доповнювалися» [1, с.17]). Отже, оскільки у фольклорних творах втілений колективний життєвий досвід, ідеали, прагнення, риси характеру, традиції різних народів, то це можна використовувати як духовне послання наших далеких предків нам, їхнім нащадкам, щоб ми здійснили їхні мрії про перемогу Добра, Справедливості, Мудрості, Розуму у нашому житті.

Я. Паніна зазначає, що, «театр ляльок завжди виступав важливим засобом виховання моральних цінностей дітей молодшого шкільного віку, оскільки через емоції і переживання допомагає дітям краще розуміти глибинну суть моральних категорій, інтеріоризувати моральні цінності та розкрити їх у відповідній моральній поведінці» [5, с.113].

В. Костіна акцентує увагу на тому, що «у народному вихованні традиційним є здійснення упереджуючих виховних впливів, що мають забезпечити нормальне протікання процесу життєдіяльності підростаючого покоління, попередження появи різноманітних відхилень у їхній поведінці та негараздів у їхньому житті» [4, с. 10]. Дослідниця доводить, що з метою створення захисного поля для себе та близьких людей ще з давніх-давен використовували різні речі (амулети, талісмани, апотропеї тощо) та ритуали (очищення вогнем, водою та ін.). Отже, на основі узагальнення ідей дослідників

з'ясовано, що український фольклор є важливим засобом соціального виховання дітей, а його використання є доцільним у соціально-адаптаційній роботі з молодшими школярами, що допомагає значно полегшити та покращити процес їхньої соціалізації, зробити його цікавим, а також допомагає дитині, що належить до категорії ВПО якнайшвидше пристосуватися до нового середовища, подолати негативні наслідки вимушеного переміщення.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у необхідності розробки комплексу засобів соціально-адаптаційної роботи у визначеному напрямі.

Список використаних джерел:

1. Вінничук А.П. Усна народна творчість: навчальний посібник. Вінниця : ТОВ «Твори», 2020. 17 с.
2. Камбур А.В. Соціальна адаптація особистості. Чернівці: «Золоті литаври», 2012. 252 с.
3. Ковязіна К.О. Забезпечення соціального захисту дітей внутрішньо переміщених осіб. Серія «Соціальна політика». URL: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/ditu-14275.pdf>. (дата звернення: 10.10.2023).
4. Костіна В.В. Теорія та практика використання етнопедагогічних засобів у професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери до профілактики дезадаптації учнів: навчально-методичний посібник. Харків: ФОП Мезіна, 2018. 112 с.
5. Паніна Я.Ф. Теоретичні засади виховання моральних цінностей молодших школярів у процесі сприйняття вистав театру ляльок. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. 2013. Вип. 17(2). С. 108-116.
6. Трубавіна І.М. Проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні як основа соціально-педагогічної роботи з ними. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 8. С. 434-446.
7. Фроленкова Н.О., Купіна І.О. Адаптація дітей дошкільного та молодшого шкільного віку до навчання в умовах воєнного стану. Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина». № 7(12). 2022. С.471-482.
8. Хачатурян Ю.Р. Теоретичний аналіз проблеми соціальної адаптації дітей вимушених мігрантів. *Український психологічний журнал*. 2017. № 1. С. 177-191.